

3. Вдовенко С. А., Паламарчук І. І. Буряк столовий. Сортовивчення, технологія вирощування. Вінниця: ВНАУ. Видавець ТОВ «Друк». 2023. 204 с.
4. Думанчук Н., Думанчук Я., Романюк Н., Цвілинюк О., Терек О. Вміст цукрів і нітратів у коренеплодах моркви та пастернака за дії регуляторів росту Івіну та Емістиму С. *Науковий Вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини імені С. З. Гжицького* Т.5 (№4), 2003. С. 50-55
5. Паламарчук І. І. (2021). Вплив регуляторів росту на врожайність моркви столової в умовах Лісостепу правобережного України. Наукові доповіді НУБіП України. №6 (94). С.1-14
6. Паламарчук І. І. Вплив строків сівби на формування врожаю буряку столового в правобережному Лісостепу України. *Вісник уманського національного університету садівництва*. №1. 2020 р. С. 54-58.
7. Antone U., J. Zagorska, V. Sterna, A. Jemeljanovs, A. Berzins, and D. Ikauniece Effects of dairy cow diet supplementation with carrots on milk composition, concentration of cow blood serum carotenes, and butter oil fat-soluble antioxidative substances. *Agronomy Research*. 13(4), 2015, P. 879–891

Роман ПАТЛАЙ, студент 1 курсу ОС «Магістр»
спеціальності 201 «Агрономія»

Науковий керівник: **ТАРАСЮК Валерій Анатолійович**,
канд. с.г. наук, асистент кафедри землеробства
грунтознавства та захисту рослин

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

УРОЖАЙНІСТЬ ТА ВИХІД ОЛІЇ РІПАКУ ОЗИМОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ВИКОРИСТАННЯ РІСТРЕГУЛЮЮЧИХ ФУНГІЦИДІВ

В Україні наразі стрімко зростає зацікавленість аграрних виробників до виробництва насіння ріпаку озимого, що зумовлено високим рівнем

рентабельності досліджуваної культури і широким спектром застосування його продуктів переробки [1, с. 126].

Ріпак озимий є однією з поширених олійних рослин світового аграрного виробництва та цінним джерелом для отримання олії рослинного походження, біопалива, промислових мастил, а також білкових кормів [3, с. 27].

Наразі в Україні відбувається значне збільшення площ посіву ріпаку озимого. Однак, урожайність зазначеної культури нижче біологічного потенціалу сучасних сортів і гібридів. Так, у середньому рожайність ріпаку озимого складає – 2,2–2,5 т/га [5, с. 91].

Ріпак озимий – вибаглива культура до метеорологічних умов, що спостерігаються впродовж восени та впливають на ріст і розвиток рослин. Основними факторами, що визначають перезимівлю рослин ріпаку озимого є кількість опадів, температурний режим та його добові перепади, товщина снігового покриву тощо. За відсутності снігу зимою у комплексі із тривалою від'ємною температурою повітря спричиняє зрідження посівів або призводить до загибелі рослин [2, с. 62].

Зважаючи на зазначене, технології вирощування озимого ріпаку необхідно постійно удосконалювати із врахуванням погодних умов. Актуальним завданням сьогодення є вивчення питань щодо удосконалення агротехнологій вирощування озимого ріпаку, що будуть сприяти вирощуванню конкурентоспроможної якісної рослинницької продукції, збільшенню урожайності насіння, а також зменшувати енергетичні затрати і підвищувати рівень рентабельності культури.

Методика досліджень. Дослідження проводились впродовж 2023 року на дослідному полі ТОВ «Україна 2001» Хмельницького району, Хмельницької області, смт. Теофіполь.

Ґрунт дослідного поля – сірий лісовий середньо-суглинковий на лесі. Згідно даних агрохімічного аналізу вміст гумусу (за Тюріним) складає 2,4%, рН ґрунтового розчину (сольове) 5,7; гідролітична кислотність – 4,6 мг. – екв. В ґрунті міститься доступного для рослин азоту (за Корнфілдом) 10,8 мг на 100 г ґрунту.

Досліджуванні сорти та гібриди: Сенатор Люкс (ННЦ «Інститут землеробства НААНУ), Ексел, Екзекутів (Монсанто Інтернешнл Сьорл). Це «00» сорти зернокормового призначення, рекомендовані для вирощування в Лісостепу і Поліссі

Схема досліду: Фактор А. Застосування ріст регулюючих фунгіцидів: Фолікур (1,0 л/га); Карамба Турбо (1,4 л/га); Сетар (0,5 л/га). Фактор В. Сорт та гібриди ріпаку озимого: Сенатор Люкс, Ексел, Екзекутів

Результати дослідження. Основним показником рівня адаптованості гібридів до умов зони вирощування та ефективності застосування рістрегулюючих фунгіцидів є урожайність насіння та його олійність. За результатами державного сортовипробування потенціал культури ріпаку озимого в зоні Лісостепу України становить 4,0–4,5 т/га. Середня урожайність виробничих посівів за останні 5 років коливалася в діапазоні 2,7–3,2 т/га [4, с. 7].

В умовах досліду середня урожайність становила 3,17 т/га, змінюючись від 2,78–2,91 т/га.

Суттєво вищий показник урожайності пояснюється задовільним рівнем перезимівлі та сприятливими умовами початку вегетації. Так, динаміка середньодобових температур 2-ї та 3-ї декади травня становила +4,3 та +4,4 °С відповідно. Крім того, в другій декаді березня було відмічено 4 дні з опадами. За цих умов посіви зберегли близький до показників початку вегетації рівень густоти рослин, а затримка у фазі галуження забезпечила формування високої щільності пагонів на одиниці площі.

Використання для осінньої обробки препарату Карамба Турбо (порівняно із варіантом Фолікур) забезпечувало формування вищої урожайності (на 5 і більше відсотків) у сорту Сенатор Люкс, гібридів Екзел та Екзекутів. Вища ефективність застосування рістрегулюючого фунгіциду Сетар була відмічена лише для гібрида Екзел. У середньому для досліду використання препарату Карамба Турбо забезпечувало прибавку урожаю на 6,6 %. Використання препарату Сетар було менш ефективним (–5,1 %) порівняно із контролем (Фолікур).

Як зазначалося раніше, сполуки, що входять до складу антистресантів, безпосередньо не використовуються рослинами в процесах формування поживних речовин ендосперму або зародка. Застосування антистресантів сприяє покращенню обмінних процесів, більш ефективній витраті води, мінеральних речовин та продуктів фотосинтезу. Разом це забезпечує позитивні зміни у значеннях більшості показників, що визначають продуктивність рослин. Важливою характеристикою антистресантів є здатність до підвищення концентрації у плодах основних груп запасних поживних речовин, зокрема жирів.

Середній для досліджуваного показник олійності насіння становив 45,41 %. Діапазон річних коливань становив 2,7 % у абсолютних показниках, змінюючись від 45,26 % у високо урожайному 2023 році до 47,92 % у мінімальній за показником урожайності. Як і в попередньому досліді, за суттєвої різниці між показниками вмісту олії у окремі роки рейтинг гібридів не змінювався. У порядку зменшення значень показника гібриди розташовувалися таким чином: Екзекютів – 47,10 %; Сенатор Люкс – 44,48 %. У розрізі препаратів та варіантів контролю рейтинг гібридів не змінювався також.

Список використаних джерел:

1. Арделян Д. Особливості розвитку світового ринку ріпаку. *Економіка АПК*. 2009. № 2. С. 126–129
2. Гарбар Л. А. Забезпеченість рослин ріпаку ярого основними елементами живлення залежно від варіантів удобрення. *Вісн. Полтав. держ. аграр. акад.* 2012. № 2. С. 62–64.
3. Кушнір І.В. Перспективи виробництва та переробки ріпаку в Україні. *Економіка АПК : Міжнародний науково-виробничий журнал*. К., 2006. С. 27–30.
4. Мельник А. В., Бондарчук І. Л., Присяжнюк О. І. Кластерний аналіз урожайності сортів та гібридів ріпаку озимого в різних агрокліматичних зонах України. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. № 1–2. 2017. С. 7–12.
5. Олійник О. О., Кучерова А. В., Гольцман О. С. Особливості вирощування ріпаку озимого в умовах Полісся України. *Вісник НУБГП. Серія «Сільськогосподарські науки»*. Вип. 2(74), 2016. С. 91–99.